

Цивільного та Господарського кодексів. Внаслідок цього виникає багато спірних питань на практиці (наприклад, порядок створення та діяльності органів управління, створення статуту, приєднання нових членів, виплата дивідендів тощо). Тому потрібно детально такі моменти прописувати в статуті підприємства [4].

Отже, питання правового статусу приватних підприємств, порядку їх створення та діяльності, на мою думку, має бути більш чітко законодавчо врегульовано. Це дасть позитивні наслідки в діяльності суб'єктів, які обрали для себе такий вид господарювання, як приватне підприємство.

Бібліографічні посилання:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (із змін. та допов.) // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (із змін. та допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.
3. Вінник О. М. Господарське право: навч. посіб. 2-е вид., змін, та допов. К.: Правоваєдність, 2008. 766 с.
4. Законодавство не визначає правового статусу приватного підприємства. URL: <http://zib.com> (дата звернення 14.11.2019).

Давидова Наталія Валентинівна,
кандидат юридичних наук,
викладач кафедри цивільного права та процесу
факультету підготовки фахівців для підрозділів
кримінальної поліції Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

**ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ ДО ВИМОГ ПРО
СТЯГНЕННЯ ШТРАФНИХ САНКЦІЙ**

Законодавством визначено строк позовної давності, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу. Так, стаття 257 Цивільного кодексу України (далі ЦК України) визначає, що загальна позовна давність встановлюється тривалістю у три роки, а для окремих видів вимог законом може встановлюватися спеціальна позовна давність: скорочена або більш тривала порівняно із загальною позовною давністю [1].

Зокрема, до вимог про стягнення неустойки (штрафу, пені) застосовується позовна давність в один рік (стаття 258 ЦК України). Відповідно до частини п'ятої статті 261 ЦК України за зобов'язаннями з визначеним строком виконання перебіг позовної давності починається зі спливом строку виконання.

Статтею 253 ЦК України визначено, що перебіг строку починається з наступного дня після відповідної календарної дати або настання події, з якою пов'язано його початок.

За правилами статті 549 ЦК України неустойкою (штрафом, пенею) є грошова сума або інше майно, які боржник повинен передати кредиторowi у разі порушення боржником зобов'язання. Пенею є неустойка, що обчислюється у відсотках від суми несвоєчасного виконання грошового зобов'язання за кожен день прострочення виконання.

Тобто пеня - це санкція, яка нараховується з першого дня прострочення й до тих пір, поки зобов'язання не буде виконано. Її розмір збільшується залежно від тривалості правопорушення.

Правова природа пені така, що позовна давність до вимог про її стягнення обчислюється окремо за кожний день (місяць) нарахування пені. Право на позов про стягнення пені за кожен день (місяць) виникає щодня (щомісяця) на відповідну суму, а позовна давність обчислюється з того дня (місяця), коли кредитор дізнався або повинен був дізнатися про порушення права.

Стаття 266 ЦК України передбачає, що зі спливом позовної давності до основної вимоги вважається, що позовна давність сплила і до додаткової вимоги (стягнення неустойки, накладення стягнення на заставлене майно тощо).

РОЛЬ ПРИВАТНОГО ПРАВА УКРАЇНИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Отже, аналіз норм статті 266, частини другої статті 258 ЦК України дає підстави для висновку про те, що стягнення неустойки (пені, штрафу) обмежується останніми 12 місяцями перед зверненням кредитора до суду, а починається з дня (місяця), якого вона нараховується, у межах строку позовної давності за основною вимогою.

Разом із тим, положеннями частини шостої статті 232 Господарського кодексу України (далі ГК України) передбачено особливість порядку застосування господарських штрафних санкцій, відповідно до якої нарахування штрафних санкцій за прострочення виконання зобов'язання, якщо інше не встановлено законом або договором, припиняється через шість місяців від дня, коли зобов'язання мало бути виконано [2].

Даним приписом передбачено не позовну давність, а період часу, за який нараховується пеня і який не повинен перевищувати шести місяців від дня, коли відповідне зобов'язання мало бути виконане; законом або укладеним сторонами договором може бути передбачено більшу або меншу тривалість цього періоду. Його перебіг починається з дня, наступного за останнім днем, у який зобов'язання мало бути виконане, і початок такого перебігу не може бути змінений за згодою сторін.

Необхідно також мати на увазі, що умова договору про сплату пені за кожний день прострочення виконання зобов'язання не може розцінюватися як установлення договором іншого, ніж передбачений частиною шостою статті 232 ГК України, строку, за який нараховуються штрафні санкції.

Відповідно до правової позиції Верховного Суду по справі № 904/1038/19 від 11 листопада 2019 року, «якщо господарська санкція нараховується за кожен день прострочення на відповідну суму, то позовна давність до вимог про її застосування обчислюється окремо за кожний день прострочення. Право на подання позову про стягнення такої санкції виникає щодня на відповідну суму, а позовна давність обчислюється з того дня, коли кредитор дізнався або повинен був дізнатися про порушення права.

Разом з тим відповідно до пункту 1 частини другої статі 258 ЦК України до вимог про стягнення неустойки (як штрафу, так і пені) застосовується позовна давність в один рік.

Отже, з огляду на те, що нарахування господарських санкцій припиняється через шість місяців від дня, коли зобов'язання мало бути виконаним, то строк позовної давності спливає через рік від дня, за який нараховано санкцію».

Аналогічну правову позицію викладено у постановках Верховного Суду від 12.06.2018 у справі № 910/4164/17, від 22.11.2018 у справі № 903/962/17, від 07.06.2019 у справі № 910/23911/16.

Таким чином, положення глави 19 ЦК України про строки позовної давності підлягають застосуванню з урахуванням особливостей, передбачених частиною шостою статті 232 ГК України, а тому:

1) якщо господарська санкція нараховується за кожен день прострочення на відповідну суму, то позовна давність до вимог про її стягнення обчислюється окремо за кожний день прострочення. Право на позов про стягнення такої санкції за кожен день прострочення виникає щодня на відповідну суму, а позовна давність обчислюється з того дня, коли кредитор дізнався або повинен був дізнатися про порушення права;

2) з огляду на те, що нарахування господарських штрафних санкцій припиняється через шість місяців від дня, коли зобов'язання мало бути виконано, то строк позовної давності спливає через рік від дня, за який нараховано санкцію. Положення статті 266, частини другої статті 258 ЦК про те, що стягнення неустойки (пені, штрафу) обмежується останніми 12 місяцями перед зверненням кредитора до суду у межах строку позовної давності за основною вимогою, до господарських санкцій не застосовується.

Бібліографічні посилання:

1. Господарський кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/436-15> (дата звернення 11.11.2019).
2. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 11.11.2019).